КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Шинара де. 25 февраль, 1969 шо. № 24 (4881). Мах 2 кап.

Масса а пехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхерчу Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 шера дуьйна арадуьйлу

ЛЕНИНСКИ КЪАХЬЕГАМА ВАХТА

100

ТОЛАМИЙ НОВКЪА

В. И. Ленин вин бӀеь шо дузаче денна сийлеяца накъалхара доккхий декхарш тӀелайнад № 1 йолча Грозненски гӀишлош - материалий комбината коллективо. Цуьнан шера планан соьгӀа арахеца дерзӀ цӀар миллион кирпич, 500 тонн кӀир, хӀаьта вален продукци арахецара шера план 25 декабре кхочушъе дерзӀ. Уж декхараш толамца кхочушдергхилар хьаьвоех январь бетта даьхача толамаша. Бетта план хаьал хьалха кхочаш а я дукхача мазье продукци арахийкад коллективо.

Шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш дукха боьхлой ба комбинате. Царех ва персональни пенсионер слесарь Береснико Георгий Константинович. Ший шолларгӀа дозал а хина дӀаьттача предприяте коллективаца къаста лац цуна. 35 шу соьгӀа ха я цо цу предприяте къахьега. Цу шерашка массава ненкъостата хьоххам телаш бола беш хьалехо къахьегара ветеран. ХӀана из ю ньевелча Е. Ф. Бондарева вертте латтача смена хӀара денна ший нормаш 110—115 процент кхочашъе. Дукха ха йоаццаш Георгий Константиновича «РСФСР заслуженни гӀишлошьер» яха сийлен цӀи. Георгий Константиновича ший говзал Ӏомаьл иттаь боьхлой ба комбинате. Шоай хьехархоче санна хьинар кхо ца деш къахьегаш ба уж.

Ишта къахьегача коллективо ду тӀехьа верда толамаш доах. Шалхача шера дика къахьегарах РСФСР- гӀишлош - материалий промышленностий Министерства гӀишлошьечен гӀишлош - материалий промышленностен боьхлой ЦК-ах карара хара толь Цӏе байрахи хьалхара ахчан премии енна цуна. Дахе йолча хана из байрах карара ца хийте дерзӀ комбината коллективо.

Коммунистически къахьегамо сийлен цӀи яккхара чӀоагӀа къовсам лоаттабу комбината боьхлоша. ХӀаналехьа из цӀи еннай кхаь цеха, кхаь бригадена, хӀаьта коммунистически къахьегама ударнак яха сийлен енна 26 боьхло ва комбинате. ДӀахо йолача хана цу сий долча цӀера сий лакха лоаттадо а кхы а дикагӀа къахьега а дерзӀ цар.

А. [illegible]

ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДЕРГДА

Совхо 1-ча мола декъ планированни экономически стимулированни кердача системагӀа болх беш а Грозненски махи ича комбината коллектив. Кердача хьалдешаш комбината боьхлоша къахьега дукха за кхо а доаде толамаш дика да. Кердача системага далелахьд кхалче хана реализаци еш [illegible] продукци 2,8 процент дукхагӀа а 1-ча кварт декъ реализаци ть продукци [illegible] бош бола лайда 5 процент лакхбенчаб. Къахьегама овсарло лакхьара план 104 процент тӀеюхоачашьйн. Кердача системага дӀаьхи тхо болх бе дадаванна декъ юкъара лакхагӀача хӀара боьхлочун ахчи 9,2 процент лакхдоннад. Къаьстта дика къахьегама толамаш доаллче боьхлоша материальни поощрение фондера премеш тел.

В. И. Ленин вин бӀеь шу дузаче денна сийленца накъахлара къахьегама вахте хтай тха комбината коллектив. Лаккха къахьегама толамашца чакхбьаккхар пятилетка дихьлагӀча шера хьалхара бутт. Продукцена реализаци яа бетте план тӀелкхоачашйир. ДӀадахача шера январь беттачух 107 тонн малкха булочен изделеш 10 тонн вафельни изделеш дукхагӀа арахийдар укх шера январе.

Февраль бетта а лакъалийтиц комбината боьхлоша шоай болха темпаш. Социалистически эхь хьалхе комбината цехашта хьалха латт В. Т. Овчарук верте латтача булочнигаш ича цеха коллектив. Февраль хьалхарча ах бетта план 103 процент кхоачашьяй ца, хӀаьта торгови организацешна дийча продукци дӀахьийтара план 105 процент кхоачашьйй. ХӀара дийнахьи буси цех соларе [illegible] 15 тонн 25 тӀайнера [illegible] хӀаьта цо дийнахьи буси арахецар 14 тонн соьгӀа а. Къаьстта бригадиста [illegible] а толам къаьстта дика къахьегарца болгаьлванай цу цехе мастер-коммунист Н. И. Овчинникова верте латтача бригада коллектив. Цхьа дезал санна барт тайна къахьегача дукхача хьамах латтача бригада хӀара смена нормаш 107—110 процент кхоачашъю. Цига шинаре хьаьлг дукхача хана дика бола беш болча къахьегама ветеранаш Л. Белайкина, Р. Сердюкова, хьонача боьхлоша Е. Логинова, А. Хамбиева, кхы дукхачар а.

В. И. Ленин вин бӀеь шу дузаче денна къахьегама соьгӀа сийдера цехе боьхлоша дерзӀ къахьегамхой хьалтам дикал кхочашде, арахецача продукци ассортимент шорьен цун декал лаьтьем. Укх деношка шоаш толамца кхоачашдергхилерах дог тийша ба уж.

А. ТАРХАНОВ.

Грозненски махи ича комбината [illegible].

16 март—советий хоржамаш

ДЕПУТАТАЛЛА КАНДИДАТАШТА РЕГИСТРАЦИ ЯР

Шаьла района КПСС XX съезда цӀерагӀча колхоза коллективо веттел къача боахамашка а воаши да вай. Хамзатов, говза механизатор, кулгалхо. Из верте латта механизаторий бригада ший задонем тӀехкхоачашъеш хьайосагӀа. Цулухьа массава раьза а во лож райсовета депутаталла кандидатах [illegible].

Ишта райсовета депутаталла кандидаташ ба районе цӀи хоза болча «Южный» яхача совхоза доярках Исраилова Кометах, «Путь к коммунизму» яхача колхоза шелара свекла лелаеча звено звеньевад Манева Кемисех. Укх деношка регистраци яй кандидатанта.

• • •

Шо-шоай хоржама округаш укх деношка регистраци яь бакъшо «Староrрознефть» НПУ кхолагӀча промысла коллективо Грознерча горсовета депутаталла кандидатах баь сладжинай лаьтта кӀаларча баллашта оператор вола Астамиров Ӏумар, промысла заведующа Шамилев Пашуо, диспетчерски служба оператор Кабарова Зинаида.

Ишта регистраци яь чаххбьханай Старопромысловски райсовета депутаталла кандидаташ ба промысла ӀинагӀа бола болхлой: участкови геолог коммунист Рогожина Раиса Георгиевна, нехкадаттеш гази йоакхла операторан коммунист Манаев Хамзабек, комсомолец Ухаев Рафаэль, Сотников Валерий, кхыбараш.

Укх деношка шо-шоай округа [illegible] вӀашагӀкхетадала [illegible] ба уж.

• • •

ХӀана шоашагӀа ца горсовета депутаталла кандидате «Малгобекнефть» НПУ II нехкадьатта промысла лаборантах Бутова Екатерина Ивановнах. Сий ду Екатерина Ивановнай II нехкадаьтта промысла коллективо а совхоз цун хиначча хоржамаша а. Депутата бола шийна беннача а харжаргай хьалтам кхоачашде хьаьжаргӀаьта а хьалбекхар цо дӀадахачча шерашка. Цулахьа йоацаш горсовета № 11 йолча хоржама округе регистраци яй Бутовай кандидатура.

МалгӀабека районе цӀи хоза «Кавказ» яхача колхоза зоотехникагӀа вола ва Ӏу Бахмадов Магомед. Горсовете хоржамашкарт № 74 йолча округе гӀолла регистраци яй цун кандидатура.

№ 101 йолча хоржамаш округе регистраци яй горсовете депутаталла кандидат ваьча «Ингушский» совхоза III отделене тракториста Евлоев Решида. Укх шера духхьашха горсовета депутаталла кандидат ваьв цунах къахьегамхоша. Из тамаш а яц, къахьегама, обществени вахаре дийгара хьоахам телар хьалосагӀа комсомолец.

Мехка гӀолла

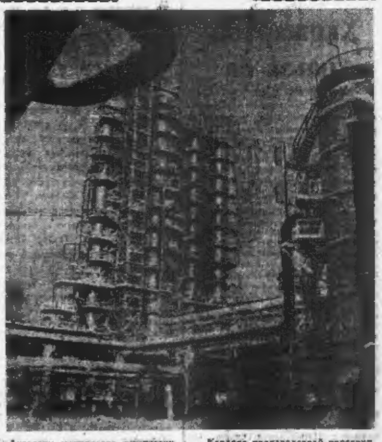

Ангарски нехкадаьтта химически комбината коллективо кхайкарал даьд нехкарча нехкадаьтта чакхдоахачен нехкадаьтта химически промышленноста оргига [illegible] оригтешка технически прогресс темпаш сихьар дукха, [illegible] заданеш хана хьалха кхоачашдеш в В. И. Ленина вина дийнахьа денз 100 шу дизара даха дотт [illegible] тайнара шегьдалдир дукха [illegible] социалистически хьыа [illegible] укх тӀахьехца.

Кердача производстади проектни мощностегӀа хана 3 бутт хьалхагӀа кхачерзас, 1969 шера планал соьгӀа тӀедикача азотни удобренеш 30 эзар тонн хьо лаьрзӀад Ангарски нехкадаьтта химикаша.

СУРТА ТӀА: дукха ха йоаццаш Ангарски комбинате болх бе болаеннарах цаӀ йола грозненски комбинированни установка.

Э. Бриманенко сурт.

ТАСС фотохроника.

БРАТСКЕРА 100 МИЛЛИАРД

БРАТСК, 21 февраль. (ТАСС). ДӀадахача деннош бийсаннаш этталь дукхагӀа енна Сийлень-Боккхача Октябра 50 шу дизара цӀерагӀча Братски ГЭС-о 84.816 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, хӀаьта тезаш 100 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги хьакха хьекай из. Вай берригена мехко 1950 шера [illegible] дукхагӀа хул из.

Гидростанцена коллектив хаьал хьалха хоачашдельб В. И. Ленин вина дийнахьа денз 100 шу дизара сийна тӀайнца декхар. 1970 шера 22 апрель хьатӀахочалехьа СибаргӀа йолца боахамаш а мехка эттара дарагӀча электроэнерги 22 миллиард киловатт-сахьат, цу денца 5 миллиард киловатт-сахьат планал соьгӀа ала лаьрзӀад цо.

ХЬАЕЛЛАДУ ДОАТГОРА ГАНЗАШ

КАЗАНЬ. («ПРАВДА» КОРР. Р. САБИРОВ). В. И. Ленин вин бӀеь шу дизара юбилей байтийлошкхача шера мехка хьалха боахаш 100 миллион тоннаш кӀезигагӀа доацаш ноача доатгор дала хьакх декхар тӀелайнад Татаре [illegible]. Из декхар кхоачашдар дукха къахьарча моттигашка нехкадаьтта дакара интенсификаци а а нерда моттигаш кийчъе а еза.

Кхы пхеьлха цхьа нехкадаьтта промыслови управлени а вӀашагӀъ, алай укхазе — «Ямашнефть» яхаш. Къонача коллективаш хьалхашка декхар эттадаьх гӀоръ [illegible] нерккалтта доахача. Ромашкински моттагара малхбузенгахьа бӀор хӀана ца нанна йолча моттигара доатгор дака, [illegible].

КЕРДАЧА КОНВЕРТОРА ДУХХЬАШХАРА МЕТАЛЛ

В. И. Ленина цӀерагӀча металлургически заводе хьалъаь хьинай болат доаладу йиъьлагӀа комплекс. Конвертор дотаньча хана эттара хьалхара металла тоннаш доалайй.

Болат доаладеча кердача агрегато йиш хулийт кислородни дутъех пайда сихагӀа эца. Цудухьа дикаь сихау болат доаладара процесс, лакхлу агрегата балха овсарло.

Кривой Рог. (ТАСС корр).

КАСПИЙСКИ ФОРДА КАМАЬРЦА «[illegible]»

БАКУ, 22 февраль. (АЗТАГ—ТАСС). Тахан шин бешаш хӀеж телай нехкадаьтте Бакуна 60 километр къулбехьа форда юкъе эстакадера яьккхача скважина чура.

4.122 метр кхесе буха кӀалвара нехкадаьтта хӀва хьетанца хьабийлаб мастерий Керимов Зияддин Алиев Октаем бригада. Дай дара хьувзадеш, чӀоагӀа мух хьеккаш, [illegible] латташехьа а, лаьттан ченаш тоххараш графикал цхьа бутти ах бутти хьалхабиьлар. Цу дийнахьа а кӀежа юкъеспайке Азербайджане эттара къонагӀча «Нариманнефть» яхача промыслови управлене къахьегамхоша.

КӀеж оттаж йола форда скважина — Бакински архипелаге дукха нехкадаьттен гази доаӀача моттигашка 31-гӀа яр. Деношк бийсаннеш цар чура хьалдовлаьх-ах эзар тонн соьгӀа нехкадаьтта.

Нехкадаьттех гази дахара хӀана укхаза бурув тохаш латт юкъера лаьрзӀача йиъьи кхы соьгӀеш километр кӀоарга хургӀола шоалкъа скважина.

[illegible] ИЧАЙ ГӀОЛЛА ГӀОРГДА ХИЙ

ДУШАНБЕ. («Правда» корр.). «Гидроспецэлектрострой» № 11 йолча гӀишлой-монтажни управлене коллектиио хаьал хьалха дакхкай лоамаш шин хий — Явански Оби-Кинкисин — вӀашагӀтеха йола лоамашкара пхи километр шаьха тоннель. Кастта цу ирригацена гӀирса чу гӀолла бовьбе кердача [illegible] лаьтташ тӀа гӀоргда вахшски хий.

ДӀае 15 эзар гектар кийчъеш ба укхаза ирригатораш.

ХӀАРА ЖИЙНА ТӀЕХЬАРА—ӀАЬХАР

Практико хьахьокх доатгӀача тайпара гӀуллакх а деш, жа лертгӀа кхоабаш хинча хӀара цхьалагӀча жийно шин Ӏаьхар белга. Долче хӀара бӀаь жийна тӀехьара шера 115 Ӏаьхар кхебергба. Из теханаме хьагойтад тха райоherча «Кавказ» яхача колхоза массеха шера вӀашта хӀара бӀаь жийна тӀехьа 110—115 Ӏаьхар кхебеш хилар.

Цхьабакъда, цу колхоза гаьна йоаццаш уллача «Ингушский» совхозе Ӏалаьмате кӀезига хул Ӏоахарий. ДӀадахача шера хӀара бӀаь жийна тӀехьара укхаза хьакъоастабьар 64 Ӏаьхар мара бац.

Фу бахьан долаш да-те из? Же продуктивность ишта лоха хилара керттера бахьан за лахха лоаденнача жерчашта хьалъаь капитальни кошараш ца хилар, царна ветеринарно - зоотехнически гӀахьошаш ца лоаттабар, лерттӀа гӀуллакх деш уж ца кхабар.

Укх шера лардера хуьцца лаьрхӀал цар жа леладара гӀуллакх. Дахача шорашка жийна гӀалатш теркалдеш укх шера Ӏанна дика кийчо йир совхоза жа леладераш. Теплякаш йолаш типови кошараш хьалйир совхоза ший низаьнца. Цул соьгӀа жена кхоачамбаьла тӀех дика силос елай кошараштa юхе, хьатӀеоза хӀара жа Ӏуна дӀаденнад тӀожа доакъар.

ХӀана доархӀамерча кампанена кийчдуш ба жа Ӏуй. Кастта дахха долалургда из. ХӀара жа Ӏуна эша инвентарь йолаш я. Жа Ӏуй бригадаше дихкаргдола жа кийчду. Цу доархӀамерча кампанена жа леладераш ишта кийчду хьажаш дукха ха йоаццаш «Ингушский» совхозе хилар тхо. Ала деза, укхаза жерч тоаденна, низ болаш хилар, дахкаргӀела жа дика кхеб, совхоза жерч бӀьстан юкъе дехкаргдолаш дика кийчдаьд, хӀаьта «Кавказ» колхоза жа Ӏай дахкаргдa.

Дероигача боахамашка укх шера ворхӀ эзар жий бахкаргба.

Белгалде еза, «Кавказ» колхозе массеха шера вӀашта жерч Ӏан замалахь дахкаш хилар. Цу колхоза практика хьагойт жерч хьалха дахкар чӀоагӀа пайдане хилар. Ӏай хь Ӏоахарий дика дегӀадоагӀа, цхьа бӀаь жийна тӀехьара дукхагӀа йоахарий хьахул, тха дукхагӀа доал жена тӀера, тха вета хилар кӀезигагӀа хул Ӏоахарашта.

ЦӀи хезача жа - Ӏуй Бахмадов Мадо жерч дахи Ӏай дакха. Шийн малхарра результатех во яц. Ишта совхоза хӀара бӀаь жийна тӀехьара хьакъоастабаьб цо 144,4 Ӏаьхар, хӀаьта хӀара жийна тӀера даьккха тха 7,7 килограмм цергар. Ишта лакха хьоххамаш ба Ӏай дахкача хӀара бӀаь жийна тӀехьара 120 Ӏаьхар кхебаьча Гачиев Махьмуда, Муцагов Педора, Муртазалиев Джамалая жа Ӏуй бригадай.

Дагалоаттадо деза бахка бовбенна жий меца болаш дай хӀалхьара буц на дӀалена йиш йоацаш, Ӏуьрйина йол йиала, тӀалкха даьгӀенашка дӀалахка метерда жерч. Гаьнна дӀалехка метагргдаш, къаьстта хотта баьнача лакха. Уж бокъонаш кхочаш жа баьча жий ест балар кхераш ба. Бетта дахка гарга гӀерта жерч дӀа а ца дахкаш Ӏулалара хьа а тӀестадеш концентраташ а телаш кхаба деза.

Концентраташ Ӏаламтьара дика кийчо хьа боахаммй кулгалхоша. ХӀара жийна лаьрхӀа 200 граммий кхоачийтаргӀелаш концентраташ хьатӀааэай. Жерч гӀеллургдоалаш Ӏунах ду жа Ӏуша. Нагахь санна гӀелбенна жий нийсбелча Ӏуьлалара хьа а къоастабийй концентраташна кхеб. ХӀара жа Ӏуна кӀалахьарнар де ча, минеральни [illegible] хьатӀаэад.

Жа дахкарь кампане опыт Ӏемае дукха ха йоаццаш «Кавказ» колхозе цӀи хеза жа Ӏу Бахмадов волча хиннаб «Ингушский» совхоза жа леладераш. Вокха вайдоашй кийчор доалахоша.

Совхоза жа леладераш тӀехьа ца биса мег. Жа дахка кампанен толамца чакхъяккхара эша хьалаш да. ХӀара бӀаь жийна тӀехьара 110 Ӏаьхар кхебе декхараш тӀелайнар совхоза жа леладерана.

Шоаш тӀалийца декхараш толамца кхоачашдеш В. И. Ленин вин 100 шу дизара сийленца накъабахара шоаш бӀубенна къахьегам ба района боахамий жа леладераш.

Б. [illegible]

Малгобека района юртбоахама производственни управлене кертера зоотехник.

НОВКЪОСТИЙ ТЕШАМ

«Грозэнерго» управлене Восточни электрически сетий коллективо Октябрьски района къахьегамхой Совета депутаталла кандидаташ баьб шоай дикагӀболча белхлоех подстанце электромонтерах А. И. Желудько, Е. А. Горячевх. Восточни электросетий директор Э.-В. Лядов.

Управлене № 2 йолча ТЭЦ-а гӀишлошьеча управлене коллективо городской Совета депутаталла кандидат могаьлй управлене дикагӀвола малар З. С.-А. Абдулаева. Социалистически эхь хьалха латтарех я из.

Массава раьза а хилаш районни Совете депутаталла кандидат яхийта цӀи лаьккхар укхаза къонача малара, общественница, балха тӀа хьалха латтача комсомолка Н. А. Рейх. ЦӀийх новкъостий бенна тешам цо баьберг да хиларах теша мегаргда.

МАШАРА ЧӀОАГӀАЛЕ

СОВЕТСКИ ЭСКАРЕИ ТӀЕМА-ФОРДА ФЛОТЕИ 51 ШУ ДИЗАРА СИЙНА ХИЙНА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

22-ча февраля Советски Эскара Центральни театре торжественни собрани хилар Советски Эскарен ТӀема-Форда Флотен 51 шу дизара хетаь.

Торжественни собрание президиуме бар КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС Московски горкома хьалхара секретарь В. В. Гришин, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председателя заместитель М. А. Искендеров, РСФСР Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель В. Г. Пысин, КПСС Центральни Ревизионни комиссе председатель Г. Ф. Сизов, СССР оборони министр, Советски Союза Маршал А. А. Гречко, СССР чурча гӀуллакхий министр Н. А. Щелоков, Советски Эскарен ТӀема-Форда Флотен маршалаш, инаралаш, адмиралаш, эскараш, турпалаш-космонавташ. Цига яр ЧССР Къаман обороны министр инарал-полковник М. Дзур верте латто Чехословацки Социалистически Республика делегаци, СССР-ера ЧССР-а посол В. Коуцкий, посольствера тӀема атташе инарал-лейтенант Ф. Седлачек.

Вай Даьзе доареньрий цӀей лаьцъала хийнаь чӀоагӀача сплавий комбината слесара С. Е. Явочкинев ВЛКСМ МГК хьалхарча секретара Л. И. Матвеевех.

ЧӀоагӀа раьза хийна тӀайнир инарал-полковника Дзура дзь къамаьл. Цо цӀей лаькъала дийнар Советски Эскара тӀемахой.

Советски Гераманерча Низаша хьабера цӀема юкъа баьнкара, таханъ Эскарен Флотен тӀемахоша хьалхашка латтача декхараш хетаь лер Советски Эскарен ТӀема-Форда Флотен Кертерча политически управлене начальника З. А. Епишева дзь къамаьл.

• • •

Советски Эскарен ТӀема-Форда Флотен денна хетаь торжественни собранеш хилар Ленинграде, Ереване, Риге, Вильнюсе, мехка кхыча гаргашка.

(ТАСС).

Э. З. ВАЛЕНТИНОВИЧА-МИЛЛЕРА РСФСР ЗАСЛУЖЕННИ ХУДОЖНИК ЯХА СИЙЛЕН ЦӀИ ЯЛАРАХ ДОЛА РСФСР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМИ УКАЗ

Советски театральни искусства дайкъе дика хӀамош карагӀдуларах РСФСР Заслуженни художник яха сийлен цӀи лойла Валентинов-Миллер Эрик Эдуардовича — Нохч-ГӀалгӀай АССР М. Ю. Лермонтова цӀерагӀча республиканси эрсий драматически театра керттерча художника.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель М. ЯСНОВ.

РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1969 шера 19 февраль.

АХАРХОЙ ДЕШАШ БА

БӀЬСТАННА — ЛЕРТТӀА КИЙЧО

Юртбоахама производство кердача машинашца, инвентарца, минеральни удобренешца, юртбоахама культураша денерча садоахкача кӀаьнашка къовсам лоаттабара эшача ялохимикатанца Ӏалаьмтьро тово хулийт юртбоахама керда индустриальни методаш юкъехувларa эша хьалаш вӀаштӀехьлаха.

Дукха процессаш механизированни а тха боахамашка. Долче, бригадай, фермай кулгалхой, колхозагӀа юртбоахамера оперци кхоачашьераш декхарийла ба балла опытах, говзалах кхоачамбаь ца Ӏеш знанеш йолаш хила. Цулухьа агрономеи зоотехнеи основаш колхозхошта хьехаш доархӀаме гӀуллакх хина дӀаэттад. Даим боахамашка хьатӀаухача техникана керда трактористаш, комбайнераш, галалчинкаш эш. Цул соьгӀа переподготовка ца еш, вешта аьлча механизаторий кадрай квалификаци лакх ца йича кердача наркаех йолча чоалханерча машинех бизза пайда эцалургбац.

Колхозхой квалификаци лакхьяра таханарӀа йола ха Ӏая зала я. Цу хана дукхагӀча даьтье колхозхой кхашкарча балхех дукха ба. Цу ханах биззе пайда эцаш Сунженски района колхозашка механизаторий квалификаци лакхъаь керда барам кийчбу, вӀашӀехьдьккха дӀаьлеш да агрозоотехнически школашка колхозхошка лелийтар. ДӀадахача шера тӀеххьарчен укх шера хьалхарчен беттанашка бӀаь бетта хьалха шера йолча курсашка трактористта професси Ӏемаеш ва цхьа бӀаь саг. Гуралхьа Ӏайи 25 комбайнер, 19 электромонтер, 13 качегар - истопник Ӏемаваье. хӀана дена вагӀа шоферь шоферь. Укх шера 1-гӀа февраль тӀаьхочал переподготовка чакхъяьккхача 108 сага лакхарча класса удостоверенеш денна. Цу мероприятена механизаторий говзал лаккхрал соьгӀа къахьегамхоара материальни безам совбоаккх. хӀана аьлча 1-гӀа класс йолча трактористa ахчи 20 процент лакхъу, хӀаьта 2-гӀа класс йолчунар — 10 процент.

Ишта шоай говзал лаккхеш тайп-тайпарча курсашка дена багӀа хьейола колхозхой а. Растениеводства животноводства 1150 соьгӀа балло дена вагӀа колхозий агрозоотехнически курсашка.

Шоай знанеш, опыт дӀалуш колхозхошта занятешка лекцеш еш колхозий специалисташ: агрономаша, зоотехникаша, гидротехникаша, инженераша. Ишта квалифицированни лекцеш кийчйийн боахамашка дӀаух районаш производственни управленера керттера специалисташ. «Лаьтта обработка яра система» яхача темах колхозхошта лекцеш йийшар управлене керттерча агронома И. А. Шумилова. «Квартелбаьцадаьраши кхедара агротехника» темах управлене агронома А. Д. Михайлова. «Севооборот удобренеей системех», «Удобренеш товсара картограммаш, норманаш» яхача темах лекцеш йийшар агрохимлаборатере заведующа Т. А. Бачиановас, иштта кхы дукхабараш.

Лекцеш еннача хьинаре лаьга доаш XX партсъезда цӀерагӀча колхоза зоотехника Д. Я. Кондратенкос, «Победа» цӀерагӀча колхоза зоотехника А. Г. Табаева, XIX партсъезда, пленистанне специалистaша.

Механизаторанта, бригадай, фермай кулгалхошта курсашка хьехар дика вӀаштӀехьдьехха хӀаллинд «Победа» колхозе. БӀьстан юхьe дийта наргболаш 23 саг ва укхаза трактористий курсашка. Занятешка епача лекцей темаш боахама вахарца айхха нир лекторанна. Цул соьгӀа цу колхозе растениеводанта занятешца пхьаба юртбоахама факультет.

[illegible] вӀаштӀехьдьаьккхаь хьехар XI-ча партсъезда, Ленина цӀерагӀча колхозашка.

Ишта пятилетка дихьлагӀча шера бӀьсти механизаторий кулгӀарашка кхы а дукхагӀа хургба трактористаш, комбайнераш. Цу гӀулакхо дика новкъостал перегда сужинецашта В. И. Ленин вин бӀаь шу дизара тӀелийна социалистически декхараш кхоачашде.

Колхозий кулгагӀа болча кулгалхошка боккха тергам гӀабохийт кулгалдеча кадрай квалификаци лакхъяра. шоаш а деш, «Победа» яхача колхоза председатель В. И. Емельянов хӀанз Дагестане областашта юкъерча юртбоахама школе кулгалдеча кадрай квалификаци лакхъеча школе дешa вагӀа. Цу колхоза керттера агроном А. В. Тимошенко Горски юртбоахама институте кхаь бетта йолча курсашка дешаш ва. Горед Аргуньерча Нохч-ГӀалгӀай юртбоахама школе шин бетта курсашка дешаш ва трактор-полеводческий бригада бригадир М. С. Маловский.

Ишта юкъерча звеной кулгалхой знанеш лакхъяра боккха тергам тӀабохийт Кирова, Ленина цӀерагӀча колхозашка.

Цхьабакъда, хала хете а масса волча боахамашка ишта дика латтаж гӀуллакх. Нагахь санна дукхагӀа йолча колхозашка механизаторашта кхоачамбола биле «Восход», «Красный Октябрь» яхача, Кирова цӀерагӀча колхозашка уж кӀезига ба.

Къаьстта во латт из гӀуллакх «Восход» яхача колхозе. Ала деза, боахама кулгалхоша из гӀуллакх тоадара цхьанкхьа хӀама аь ца хилар, трактористаш Ӏомабеш бац.

Лахе йийнaчeн кхьийоачеи привлеченеш бехкаш Серноводски нефтехутчилище вах деша бахийтара план кхоачашъеньлац.

Кулгалдеча кадрай квалификаци лакхъяра кӀезига тергам тӀабохийт «Красная Армия», «Путь к коммунизму» яхача колхозашка. Цу боахамашка юкъерча звеньей кулгалхойн боахама специалисташ дена ца бохийташ моттигаш ниисъу. Колхозхой дешa бахийтар тӀехьалоех «Красная Армия», «Заветы Ильича» яхача [illegible].

БӀьстан кхашкара балхаш дӀадолалаьа дукха ха йисанц. Цудухьа юртбоахама кердача балхашта колхозхой кийчбара йолаш йолча торонех бизза пайда эца беза.

В. [illegible]

Сунженски района юртбоахама производственни управлене кадрай къамелера кертерча [illegible].

Советий хоржамашта накъадолхаш

Харжархой раьзя ба

Моттигаллерчу Советашка дечу харжамашна хьалхара кампани йиш вІашхІоттаеш... Гудермесан районе Новогрозненски ахкча дорца [illegible] Дуьй бу болх укказа «Межхаддаьшкан» [illegible] клубе вІашагІъеллача агитпункте. Тхуьда итт совгІа агитатор [illegible] шайн участкашна белхан [illegible] активе йоцуш болх беш.

Из хаамера дІайолаеннана хьалхара денощка дуьйна шоьвта тІебаьлла общественни болх хьинаре кхочушбеш хьобогІа агитаторш Байсуров Махьмад, Туркалатов Шамиль, Докаев Салаху, кхибераш. Агитпунктан лоьргІаре повкъостал дийтару меккадьтта промысла технически библиотекан заведующи Литовченко Марья Васильевнас. Цуьнан хьаьль а «Харжархочун уголок», харжархошта гІоьнан долча книжкий выставка. Цунна юкъа дІо ука тайп-тайпа литература: «Районни, юртан, поселкан Советийн депутаташ харжамех болу положени», «Нохч-ГІалгІайн АССР конституци», кхиерш тайп-тайпа литература.

Кхидаре чакхъаза хьалха агитпунктехь белхан графина тІе белгалдина, вертон тайп-тайпара кхионин болаши я. Царех дукхагІъерап чаклнъьха а хьиний. Масала, 7 февралехь «Нефтянник» цхьача клубе харжархошна дьаркІа «Грипп из хиниче» фу дарбе де дезаш» цхьа лекци йийшар моттигерча больницан лоро С. Г. Заглаева, хІьатта масседа дин тІехьа гІа «Владимир Ильич Ленин—Советсин Союзан Коммунистически партин кхиолхолари цуй бахьан» аца лекци КПСС Гудермесски горкоман секретаре В. Ф. Шанина йийшар. Белгалдеккха доьгІа, харжархошна цу лекцешна боккхача безамца ладуьгІаларш уж сагъерданне чакхъовлийтен.

Белгалдаккха йиш йолш хІама де агитпункта балха [illegible]. ХІара кинофильм дІадоала цуьнан [illegible]. Пятиминуткашка харжархой хаттаршта, церне хьашт кхоча деннанта жоьна тел агитатораша. Цул соьгІа харжархоша дарбха документальни кинофильмаш а хьеж укказа.

ІуьйрІйна ийс сахьт дьаьча Йоьна сийрййна ийс даллалца цах тул агитпункте. Цер хаттарашта жоп дала, хоржамах, политически дешнах, кхида дувца, уна литература дала даьж агитаторийш худ агитпункте. Цига шоьй инициативех дежурить деш, дуьчуига хьеташ. ТІедиллар гІулкх кхидаре чакхдоаккхаш ба пенсионерашь-агитаторш Кожемякин Алексей Ефимович, Кавенков Семен Иванович, иштта кхиберш.

Шовй белха опыт дІа-аьа ваа кастастстр гулу агитаторш. Агитаторий белха кийслуш долча кхочванбоеца, хаакх, шаьча гІулакхаш дайла дувц, харжархошта оьш баш болу саькъердамегІа хургболш шоьй говрал лекхъо.

Районий, юртий, городий Советашка депутатташна кандидатан оттабеьшний. Укх денош дІайолу хоржамийн кампание шолгІа этап—харжархой шоьй кандидаташна вІашхІоттара собранеш. Из болх дика вІашхІоттанейна чакхбонка — ваьйуш я агитпункт.

И. ДЖАМАЛОВ.

Агитпункт кийчлуш я

Урус-Мартана дуккхача предприятийн, учреждений, хІеной неха тІа хьалтена доккхача жоьжунгаша, плакаташа хьахьох цу юрта бала как цхьа йоккхача событнка кийчлуш белла. Культура ЦІен, библиотека наІарш дамь йийлла я. Хоржамешта кхалхара кампани шерра яьржай райоше.

№ 3 йолча юккъерчу школе йиллача агитпункте сайрийна а диккера а дукха нах ух шоай балхах, вахарах дувца, керда газет, журнал деша. Ах бІаь совгІа саг шай пул агитколлективаца. № 7 йолча участке я иа агитпункт, итт округ я цо чулоцаш. ХІара округе болх беш агитатор ва. Къастта дика болх беш ба укхаза агитаторш Магомадов Ваха, Попова Нина, Вахаев Исмаіал, Владимирская Нина. Агитаторана каст-каста лекцеш еш агитпункте укхаза нах, беседаш ю, харжархой йиш а В. И. Ленина хьахьинагата ладугІа (школе йоаш я куш записеш).

Тайп-тайпара я ешача лекцей темаш, масала «Советски Конституци лувеш тІа эггара демократически лекх», «Сийлениа шахьаІоргаш вай В. И. Ленин ваь 100 шу дузача деника», иштта кхийолд темаш. ХІара кІирандийнахьа телевизионни передачашка хьажа йиш я харжархой цу агитпункте. Дьахох кхочаш баь ца Іеш харжархоцша беча балаш керда формаш лех агитколлективо. Масала, укх шера эггара хьалха болабеннаб укхаза шоьна харжархой, кхьчегама ветерашица. 1937 шера эггара хьалха хоржамашка дакъа лаьцарашца цхьана вІашагІ а хоттан сайренаш е. Укх деношка харжархой вІашагІккетаргба Сийлахь-боккхача Даймехка ветерашица.

— Дерригга а шаьра хилац тха билхаца, — йоах Дагаев Мовлдие — хьелха агитатора болх бинча, опыт йоацаш нах дукха ба тІоуіе юкъе, царна шоай опыт. товгал дІайоаьйт дуккхача шераш агитатораш болаш хьобогІача повкъостатна. Цу гІулакха кастаста агитаторий семинараш ю ба. Цунга керда лекхараш увтаху, белгалю чакхьаза еза мероприятеш.

Г. ВЕДЗИЖЕВ.

«СЕРДАЛО»
3-гІа агІ., 25 февраль 1969 шу.

СОВГІАТО ДІАДЕХ

1942 шера февраль бутт. Цхьа [illegible] СССР Лакхехьча [illegible] Президиума Указ [illegible] меккадьтта [illegible] В. И. Ленина орденаца [illegible] ІІ. Ленина орден [illegible] раьзя кІаь цу меккадьттацха кхаьбега дайна 27 шу дизад. Цу шерашка меккадьттахоша хьинар кхо из дош кхахьийтад халкъа болхих, тогІабаьлабеча керда тохамаш хазаде. Иштта дукха хунамаш хиниах цу 27 шера, йоаьарйоалаш оргальний тха промысел. Дикаь аттача баьнгаб меккадьттехнгаш хиккаре болхи дерттаце кІалха скважината ремонт-ира болхи.

Хьахха дІалхаче хана чІоагІа халахха нийелора дахттан кІалха скважиннанта ремонт еча операторанта. Цар култашна дІатІа а хьувзаеш дІачІоагІйоре турбани цхьалгаш. Цу чаьлхинерча балдата дукха хи дІайбдар, нул санна леха хулар балха оскарле а. ХІанз хьаттад кІалха скважинанта ремонт еча бригадашкна да АПР-2 аха автоматически дІасІаш. Турбашн дІатІахьувзаре а юха хьахьуйзаре а белхаш механически кхочашду цу дІоа-

ташш. Из кердадар производствана юкъеяхьарах дьаьтан кІалха скважинанта ремонт дар кхьегама оосарле 28,7 процент лакхъений.

Белхлой хьалаш тоалара а дукха балхаш даьд тха промысле. ХІара бригаде а дика кийчъаь культбудкаш, хІана дуа помещенеш, душевойш, спецбарзьхьаш докхату моттигаш.

Іалаьнате чІоагІа доархІаме хІама да меккадьтта доаккхарій балха телеуправлени яр. Иштта йолча оборудованеца шоаш болх бергба аьнна кІаккда дагалапар меккадьттахоцта. Тха промыслеши бІаь совгІа кІорга-насосни скважина я. Телеуправлене производства юкъеяхьалехьа царна гІулакх деча кхаь сменагІа болх бора, хІьта а болх ца беш скважинаш сайца лаьтташ моттигаш нийслора. Телемеханизаци производствана юкъейхьачул тІехьагІа из гІулакх дикагІча оагІорахьа хувцаденир. Промысле дІа а оттаь болх беш я диспетчерски пульт. Цу пультера диспетчер хьеж ерригача скважинана беча балхага. Нагахь хунца езаш хуле цу скважиний балха режим хуцц. Уж дерриге а балхаш кхоа-

чакхдина цхьа [illegible]. ХІанза тха промысле [illegible] руду [illegible] бинар [illegible] болх [illegible].

Укх тІехьарча шерашка шерра пайда ийбе белабаьб меккадьтта хоана газонефтезамерни установкаш. Цар новкъосталца меккадьтта кІеж техача скважинашка мел меккадьттеш газн а хов. Меккадьттахоша лахадааш производствана юкъехьах [illegible] технологи. Дукха геолого-техчически мероприятеш, къастта скважинаш [illegible] пайда эцара тІеораль бола мероприятеш а йолаш. Укх тІехьара хана призабойни зонанта обработка е йоладаь оаха поверхностно-активни веществаца, долани кислотаца, кІеманийни порошоказа.

ТешаметІеш бизхача йизалеш болх бергбола керда оборудовани [illegible], меккадьтта кІеж техача скважинашка. Керда техника производствана юкъехьахьа йолайна деш хинара дарглоаца хІама а хинча дІаттаь меккадьтта хахарий [illegible]. Шоай квалификаци лахкъера массане деша беза тха деша

[illegible]. Дукха [illegible] хьона [illegible] балх товзал [illegible]. ХІанз тха промыслехьакха а меккадьттахо ваш миччахьа ваьгІй а цхьацхадьа деша ца ваІаш. Дукха за Иоалцаш операторш хингее Г. Ткаль, Я. Кравыренко, В. Шапин, М. Балаев толаман институташ техникумаши чакх а яьта, хІана мастераш ба. ХІьаш [illegible] олегаш ба. Нагахьа санна итт шу дьаьд тха промысле болх берарех юкъера образовани йолаш бола белхлой 10—12 процент ма ва хиннабена, хІанз уж ба 60 процент совгІа. Хьинаре кхьа а хьетаи иштта шоай квалификаци лакхъеба меккадьттахойта дарегІдуьларраш дог тІеадлалаш ва.

Лоаппа ала безаш ба оаьтха коллектива дахача чоламеш яьнна а. [illegible] тІехкхочаш а еш, планах совгІа тха коллективо дьахкар 300 эзаран «Іаьрда дошув». Цу юкъа хьадаьккхача меккадьттаген газаген дІабола ших ноббарах пачхальакхопа кийдир 840 эзар сом. Ер пятилетка тха промысла

[illegible] коллектива [illegible] планирований экономически стимулировани [illegible] цу керда системе практике биззна пайда эцара шоай ерриге торонаш оерцагІаьхар меккадьттахоша. ХІара бригаде вІашагІъеккар экономически [illegible], цу кружокашка каст-каста беседаш еш дуаар меккадьтта производствана [illegible] управленен плановий отделе белхлой, инженераш, экономисташ. Сихха [illegible] дІаьхар сеийола [illegible] материалаш. Меккадьттахой вІашагІъоакхаш [illegible] болабенар экономии храл [illegible]. Хозрасчетах [illegible] хІара участок [illegible] коллективе планирование кердача системагІа болх бу. ХІанз тешшаме дув йиш йолаш да тІе цу керда системагІа дукха беркат дахьий дьина. Пятилетка кхаь шера планах совгІа дьахкха «Іаьрдг дошув» 60 эзар тонн я. Из дайна толам бахддабаш промысле цІен-

[illegible] а. Республикаса боараш планах дахьарІачул [illegible] процент дукхагІа ба. Кхадаьккхача меккадьттаген газаген дІабола нах планах дахьарІачул 3,7 процент лекхагІа ба. Из бахьан долаш пачхалакхоша бол пайда 450 эзар сом ба.

Уж кхаьнегаш толамаш дувца хана ала безам ба са кІаникха тхьинара бувзан ца хадибе тха тхона повкъостал деш белча пенсионерех, кхахьегама ветеранех лаьна. Царех ва социалистически кхахьегама турпал Колесников Федор Львович. Слинько [illegible]. Царна хІаране наьхха тІа ли шинна Ленина орден. Шоай эстафета тешшамерча кулгашка дІаеннад цар. ХІанз царне сий а деш, [illegible] кхахьегаш ва къона мастер Вапие Василий, операторш Ахильгов Муса, Пузенко Владимир, [illegible] Тая, Тардалоев Рамзан, Гобалова Малика, кхиберш. Сийлахь-боккхача Ленина [illegible] хана кхочаш а деш, тха меккадьттахой сийлеш вайна дІа Лени-воккхача бахьан 100 шу дузача цІейна.

М. ПАУК,
[illegible] НПУ В. И. Ленина цІерах йолча нефтепромысла заведующи, Социалистически Кхахьегаман Турпал.

МОЛДАВСКИ ССР. БІаьстанна чІоагІа кийчо еш ба Дрокиевски района Ленина цІерагІча колхоза кхаш леладераш. БІаьстан юкъе ювча культураша укх шера укказа дІадаппаргьа 3.500 гектар. Тайп-тайпарча культурай фуи цхьа эзари ах эзари гаргга центнер кондицешка дІакхоачалйа.

СУРТА ТІА: колхоза агроном С. П. Захарку (аьрдехьа), районни юрта бохама управление агроном-семеновод В. М. Войлаш фу дІаоттада кийча дилай хьожаш бола.

Е. Дрейзерово сурт. ТАСС фотохроника.

НОТ-о КЕРДА ТОРОНАШ ГУЧАЙОАХ

Производства эффективность, кхахьегаран оосарле лакхъяра керттерчарех цаІ да къаьхьегам Іилман харда тІа вІаштІехьбаккхар. Цу лоархІамерча балха къастта чІоагІа терко ю укх тІеххьарча хана республикерча автотранспортни предприятешна. Масала, «Чечингстройтранс» объединене коллективо пайда эц горад ТуларГча автомобилистийн кийтъьича НОТ-а хинийх.

Вехч-ГІалгІай транспортни управлене коллективо укх тІеххьарча хана дукха балхаш ду къаьхьегам Іилман харда тІа вІаштІехьбаккхара. Масала, цу управлене шунь дІа-еха кхуьбча предприятие коллективо къаьхьегам Іилман харда тІа вІаштІехьбаккхара чакхъаьхача мероприятеш лаьллинар дика да. Цига узловой методаца ремонт е йоладаь автомобилашта. Прогрессивни технологи производствана юкъехахьара, балаче болза механизацид кра долаш комплексни къовстадаьд. Техника лаьрхІа кийчдаь да журналаш, цу тІа дІаязъю машина ерригга анкетни данеш. Цу тІа белгалдоах машина ремонт яь ха, из кхочатъьяр. Иштта из болх лелабарах хоаш хул дагахьа санна машин еза мотть хула да хьайбелка езай. Цу методах хьаданнар дика да. ХІанз автобоахаме машинашта еш йолча ремонта дикал лакхъеннай, цудухьа вай республикерча автобоахаманта юкъе эггара дукхагІа машинаш балха ерзайя цига хІара дийнахь.

[illegible] вІаштІехьбаккхар чІоагІа пайдане гІулакх долча шера а деш дІахо а дахьаке далаш дар [illegible] предприятешта лоархІаме. Казахски ССР Бурундайски автобаза-коллектива къаьхьегам Іилмин харда тІа вІаштІехьбаккхара опыт. Лакхача шера СССР Министрий Совета кхапей къахьегамех Пачхахьалкхен комитетан автомобильни тІональкъайн белхлой профсоюза Централни Комитетан дадца а ооапаш автомобильни транспорта белхлой совещанеш хиъар. Цига йийшир цу болхане къахьегам Іилмин харда тІа вІаштІехьбаккхара бола болхаш опыт. Цу автобазе болх беш я 283 мухьаш дІа-юха кхухьа автомобилашт. Веча балхинга кьчача вай республикерча дукхагІйолча автотранспорта предприятешта коллективашта тара а я из. Сенна лоархІаме а дуй опыт? Къаьхьегам Іилмин харда тІа вІаштІехьбаккхара цар кийчъьай комплексни перспективни план. Цу юкъе йоагІа предприятее беча балха ерригга оагІонаш. Эстетика доаш, къаьхьегама культура лакхъяра деташ, кхыдаьрш. Ихина юкъе а йийла автобоахана балха юкъе кхийтай 272 мероприяти. Цар торо хиннийтар дукхагІа пайда баргбола харш рутаи белхаяьха, прицепех бизза пайда оца, мухьаш тІаюттарен тІеро Іовзарен балхаш механизированни кьеаие кхочаиде, кхыдараш. Уж а кхы а мероприятеш чакхъаьхара укх тІеххьарча шин шера цу автотранспортни предприятие коллективна кхахьегама оосарле 50 процент лакхъеннай.

Бурундайски автобаза балха юкъе дукхагІа кхахьа йолалаь дикагІйола технологи, поточни методаш, кхыдараш. Халача процессашта механизаци хьай. Из бахьан долаш ремонт [illegible] машинаш моаза кІезигъьай. Ремонт еча балхеш мухьабаьннаб водителаш а. Бурундайски хьалха балха арайлашш машаш дуьнугчул 25 процент дукхагІа водителаш драбува. ЧІоагІа терко ф болхлой моттигаш кийчъяра, технически эстетикана. Предприятей кха дукха гаьнаш егІай, помещенешка доагІдолгІача бебах басараш хьекхад. Кийт а ц производствана юкъейхьай къаьхьегама хьалаш тоадаре йола тайп-тайпара мероприятеш.

Къахьегам Іилмин харда тІа вІаштІехьбаккхарах, цу автобоахане болх беш хиина 10 инженерно-технически белхло кхичатьа балха ваха йиш йолаш мухьаьалар. ХІанз Бурундайски автобоахане болх беш бола инженерно-технически белхлой 21 процент кІезигагІа ба юкъера лаьрхІача вай мехка автотранспорте болх бечарел. Автобоахана коллектив планированен экономически стимулированен кердача системега лзарах, НОТ-а мероприятеш, производствана юкъехахьарах, дукхача халача процессанта комплексни механизаци ярах, кхычийола технологи производствана юкъехахьарах, балха дерригга техннко-экономически хьокхаьш лакхденнад. Мухьаш [illegible] кхаьхар 74 процент лакхденнад, дукхагІа балха тІа арайах машинаш, хІьта мухьаш дІа-юха кхуьбча дІабода нах дика кІезигбеннаб.

Укх тІеххьарча шин шера пачхалкхена хулаш бола пайда кхозна лакхбеннаб, хІьта рентабельность шозза совгІа лакхъеннай. Юкъера лаьрхІача хІара белхлочун алапи 34,4 процент лакхденнад. Балха тІара дІа-юха бувлаш хулалу бола белхлой моаза кІезигбеннаб. Уж лакхе болтаьньха мероприятеш балха юкъе а йихьа дикка шоай болх тоабаьй мел эша хьалаш долаш да вай республикерча автобоаханашта а.

А. ЧЕБУШЕВ, В. РЕДЬКИН,
инженераш.

ПРОГРЕСС СИХЪЯРА

Укх тІеххьарча шерашка дукха балхаш даьд «Красный молот» завода хьашанхьарий цеха коллективо технически прогресса гІулакха. Керда техника балха юкъехьар бахьан долаш аракхьеча ерригача заготовках 70—80 процент кеп етташ хьаю. Кузнечни цехера къаьстта дукхагІйола дьоьхе механизировани хьесап вІаштІехьбаьккхаб. Электроталь, электромагнитни подъемник, иш манипулятор, иштта транспортера латт цехе.

Дукха шин дІабелар из оборудовани оттаеши Іовзаеши балха хьашапхьараша. ТІехника кхахьийтар хьашапхьараша ин. Карпенко, Резванова, хьашапхьара гІенче цар. Хасаптулина, прессовщикаша ин. Пономаренкоса Климентьевас, алесараша Атарова, Халатурова, начальника, кхычар.

Техника лакхача боарамо хилийтара московски автозаводаца дІайолаяь социалистически лхь заводе эггара хьалха цу цеха коллективо хьайльчар. Къахьегама оосарле лакхъяра, керда разерваш гуча а яьха къаьхьегаш ба хІабо хьашанхьараш.

ХьобоагІа кхортал чакхьалалехьа 1600-тонни пресс дІалурейола дехкар тІа а ийша «Ма мотта сихагІа кхочаще заказ —тхо хьежаш да шуга», аха кхайкарай хир цар штамп-ланет кийтъеча № 7 йолча цеха коллективаген штампа кІийле кийтъеш йолча болат дояалеча цеха коллективаген. ХІанз цу цехе кеп етташ арахецача дІоагІий дикал ГОСТ-е макхара деце, из пресс оттаьчул тІоабагІа цар дихал дикка лакхлуры. Цул совгІа балха нинз толха да еш 1600 тонн ина болча пресса ремонт е а торо хургьа.

Кастадаьха укхаза арахоца Йолаерга «48-4» яа шлипировочни втулканта лаьрхІа керда штампаш, цар торо хулийтаргьа уж хьача дІатха цхьапускаш кІезигъе, хІьта по ший аргІагІа станочникий балха оосарле, хьажа втулкай дикад, производства культура лакхъерьа, лоьаргла царга дІадода аьша. Иштта укхаза оттае лаьрхІал прессовщикий балха оосарле лакхъергІоле, масаза пиих йІайха доттаргІолем методически толкательни пишк, кхыраш. Механизацеи автоматизацей отдела гІенца цилиндрови втулкаш йоакъегІолаш пишкаш чу тоха заготовкаш механизированни хьесапе техаргьа.

Из шедар кхочашдара технически план оттаяй цехе. Технически прогресс — из шоай меттел массане а гІулакх лоархІ хьашапхьараша, хІьта хІара творчески болхлочун уйла ма мотта пуллагІа пайдане предложенеш балха юкъеяхьара. Иолаш болча резервах ма мотта дукхагІа пайда эцаре тІаерзаь хила езната а белгалдоапар. Из дика кхетадеш болча рационализатораца кийгІйола рационализаторски предложенеш хьара конкурс кхайкахьай.

Технически прогресс лакхъяро лоаттабу къовсам В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна хеталбаь хьашапхьараша.

[illegible]

ПРОФСОЮЗНИ ВОЖАК

Цул хьинар вІалла кхочачлургдоацаш санна хет. Укх сахьат вар из ремонтий мастерскешка, хІьта хІанз из бІаргагу йиш я цІеча уголоке. Укказа кийчъу стендаш, кхду лозунгаш плакаташи. Безам тІабоалш да царех кийча дараш. Рекламни щита тІа я В. И. Ленина 100 шу дузача денна кийчо яр дьорча социалистически яхье коллективана карагІдаьнна толамаш дувца цифраш фекташи. Массанахьа кхача гІара. профсоюзни вожак Умаров Гази Якубович.

ХІанз цІеча уголокера арайвал [illegible] «Молния» [illegible] Гази [illegible] мухьаш дІаккхуьчача ши норма кхочаш а яь гараже шофер Сараев Іабдул юха кхачав аьнна. ТоламагІйолча шофера карагІдаьнна дика гІулакх коллектива дІаловахйтара «Молни» арахийт [illegible].

Специальностах электрик ва Умаров, бакъда шофералла балх бе йиш йолаш ва — цунга я хьалхарча класса праваш, иштта слесарех комбайнерех специальностташ а карерхачь ца ва.

БархІ шу гаргга ха я «Чечингстройтранс» объединене автотранспортни управлене Умарова болх бу. Юххьанца машина тІа ха безам болаш вар из. бакъда, общественни балха дукха ха вшар бахьан долаш гараже висса раьза хилар Гази Якубович. Ер пхеьагІа шу да гаража коллективо мий профсоюзни комитета председателаль из харжа. Цунах чІоагІа теш вах, шоашта дагалаттачарех цунца дагабувл. Эшача новкъостал де, хьехам бала кийча хул цох Умаров.

[illegible] тІахкхочачо водителашта пайда [illegible] адамашта [illegible] белхлой [illegible] водителашта [illegible] администрацеца цхьана цехашна комитете заседане хуьр из. ХІьта нийса из къовстадалца, йоаттІа решени тІаэцалца сатем байна хул Умаров. Гази Якубовича кхочаище дезаш дукха гІулакхаш хул. ХІьта уж кхочашдаь нартвадар из активе новкъостал деш ца хилча. Коллектива гІулакхех дог лазача, ше санна хьинар долча нахах актив вІаштІехьлай цоь Умарова. Царна юкъе ба новкъостий Юсупов, Саидов, Хукуроев, Ахмаев, Адаев, иштта кхыбараш.

Умаров шерте латтача цехови комитета шоферашта юкъе бокъза кхетаме болх бу, хьинаре дакъа лоац предприятее общественни вахаре, къахьегама оосарле лакхъяра, кхомбаран хьурматтарах рейдаш я. Гаража коллектив шерцагІйоах дийна хьалдашка аьтта [illegible].

Пехкоша болх гуш ба. Гараже дукха лакхъенни производства [illegible] болхлой къаьхьегама толамаш дахарах гараже коллектив дьоккхай управлене сийлен Доска тІа, иштта цуна ений кхочо цар тела цІе байрах. Республика Вехч-ГІалгІай Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота еннай пехкоша председателца коммуниста Умарова.

У. АЛИХАНОВ.

УЗБЕКСКИ ССР. Аму-Дарья — дуьнен тІа эггара шийй тайпарча хих цаь — даим нах дукха хьоздаш деш хьалагІа. ХІанзалца цІакха цу оагІорахьа на хиннача тайпара шедай яттача укх Іай сома ца бааь цу хих, хай зайхха дар кхераш болаш да. Эзараш нах, бІаьш машинаш а хьаьвара сутташ чІоагІъеш, кердаараш хьаьдеш.

СУРТА ТІА: керда сунт тоадча.
ТАСС фотохроника.

НАЬСАРЕРА КОАРТОЛАШ

Республике, кхы арахьа а йоаз Наьсарера коартолаш. Шийй тайпара чам болаш, цІена цІоха долаш хул уж. Хьалха-м кІезига ювш хиннай уж — ниа хиннабац Іувал де, чувца. ХІанз шертта техника а наьсархошка, опыт йола нах ба. Лаккха хьункъьнаш кхеде вІаштІехьдоал.

Къастта дика хилар укказа коартолаш соахха. Керттерча дакъе уж лелача «Экажевский» совхозе хІара гектара тІара 128 центнер яьлар. ХІьта Албогачиев АртагІа хІара гектара тІара 240 центнер кхейир.

Укх шера Ленин ваь 100 шу дизара сийна яхье а баьнна хІара гектара тІара 140 центнер коартолаш чул аьнна дош деннад совхоза механизатораша. ХІанз цу хьункъамз лард йоллаш ба уж.

ХІанаб-совхоза коартолаш лелараш шоаш укх шера из культура дІае лаьрхІача 750 гектара тІара лакха хьункъам чубаьхаргхиларах тийша? Цунах тешабаьб уж дІадахача шера опыто.

Аз дьхачча тайпара цу шера санна дика коартол хьийкъаац тха дьаттанна укх 7—8 шера. ДогІаш кІезига дийлар (соахка коартолаш хьатІаьннача хана йоккъал а эттар) совхоза лаьттанш хий дехкаш а дац, хІьта а укх 7—8 шера ца хиннача тайпара дика хилар коартол. Цул кхайле я Наьсарера лаьтта дика хилар. КІезигга безам тІабахийта Іа кулг техача, кердадар юкъедихьача гучайоал наьсарерча лаьттай «кхиашрхал». Масала, цІаьхха хьежача хелургдолаш дацар оаха соахка цу балха юкъединьа кердадар. Накхаш а дахьар, культиваторш а токхайше, цхьабакъда коартолаш хьатІаккхаьетьа итт ди хьалха культиваторшна хІьтта оаха чІоагІлуш лаьтта оосар деккдир. Иштта вІаштІехьдаьлар тха из?

ХьалхагІа дІайийна коартол тІа а хьнна кІезига цунга нах белча шера оосар ца долалац тхо, гуннаш миччахьа да ца хайча культиватора уреаиа хьатхерйерьар лаьттах йоахаь коартолаш. Гуш белча пхьакха белгало ца эташ дІанн уж самалха. ХІьта хоза ца дий коартолаш 14—20 ди дальча мера [illegible] хьалара ца хьеделага. Цу юкъа оосар боккхеца хьатІадала кхув, оолаш чІоагІлу пуи, кІоаргху, тІера бахьаш кхотоалу, культиваторий урсашта а цІенна теда ца душ хул уж. Иштта дов оосар кІезига догІа дийлна тІоадаа кийтача сихха аха «дийлуу».

ТІаьккха коартолаш хьатІаккхаргэ а ца хьежаш ца оосар хьегучадоалаие дІадоаккхаргдоле гІулакх вІаштІехьдаьча доккха новкъостал хул, хІана аьича культиваторо шийй ниа болазза даш якланаш а тІехь юьлхе даах оосар. ДІадахача шера коартолаш дІалехад дукха дІа-хьа ихар со: ХІирашкахьа, Москверча юртбоахама выставке, кхыбаха. Цига хайра сена иайнайнача коартолаш хьатІайнанальтэ оосара баь нана къовсам доаттабеш тайп-тайпара кердадараш балха юкъехьхьинга.

Вирезу цхьа метод гренови кхадар я. Цу тайпара коартолаш дІаюхнне хьача лаьрхІа цу гІулакха кийтъьеча самалха, дахьар а сехьара а хьатта хьетІа а кхекхаш тІехьагІа культиватори еш трактора тІа ваІача сага кхьега хоуургдолаш мугІараш дут. Цу тайпара коартолаш дІаерах пайда боа: цхьа-дале дІайийнача коартола дика, фо тІамхоачий, йоагІа-дале, вІалха гух балабар а ца кхераш цу мугІарашта юкъе тІоаха оосар дІадаккха культиваторе текхне йиш хул. Иштта дІайийра ваха дІадахача шера коартолаш. Дукха хІана эшаш иштта уж дІаера, цхьаьнкха керда механизи езаш. Дош хатт самалка кІеанг-дукха сргальккхарах. Из хала де лезаш а дац. Бакъда, цох бола пайда-м холуш ба.

Нагахьа санна из ца вІаштІехьдалаш моттиг нийслой, укх тайпара а дІае тарлу коартолаш. Самалка тІа «СУ-24» яхача сеялках хьаьлкхе хилт дІадув аппарат (отІайог) (кхы сеилках йоаххараш а мет). Из кердадар балха юкъеяхьаро боккха пайда лургба коартолаш кхееча бахамашта.

Х. АУШЕВ,
Назарановски производственни управлене керттера агроном.

«Хадданза революционни идеяш чаккхъяхар — цун вахара маIани чулоацами»

Клара ЦЕТКИН

Н. К. КРУПСКАЯ, 1934 шера.

ТАСС фотохроника.

Н. К. КРУПСКАЯХ ФУ ДЕША А ДУВЦА А ДЕЗА БЕРАШТА

1969 шера 26 феврале 100 шу дуз (1869—1969 ш. ш.) Коммунистически партен Советски [illegible] В. И. Ленина [illegible] Н. К. Крупская яь.

[illegible]

Кхьайола векха хьу дукха [illegible] Н. К. Крупскайн [illegible]

[illegible] гаьзет секретарь яьхар [illegible] «ПхьарчIакх» [illegible] Петербурге [illegible] Смоленска школе [illegible]

[illegible]

В. И. Ленин [illegible] СССР Советий II съезда [illegible] Н. К. Крупская [illegible]

[illegible]

Н. К. КРУПСКАЯ, [illegible]

ДИЦЛУРГДОАЦА ВІАШАГІКХЕТАР

1933 шера Галашкийски [illegible]

[illegible]

1969 шера 26 феврале 100 шу дуз Надежда Константиновна Крупская — вай парте ГIоръяьнна деятель, сийдаль — воккхаче Ленина сесаг, доттагIа, соратник яьча хиннаьь деза.

1869 шера Петербурге яьй Надежда Константиновна. Цун дай хьабьнна моттиг дэорямашха хиннаьле я, се божа а, с бетто ее боцаш хиннаьб. Нана, Елизавета Васильевна, маьре ахалекха бIаьйхиеча наккхацига губернанткалла болх беш хиннай. Да, Константин Игнатьевич, тIема гIулакх деш хиннав, цхьабакъда, не тешаме воакарт а лаьрхIа дIаваькхав, пачча-хьаллихкен гIулакхь тIа вахa бокъо а йоацаш. Бокх дехаш шийн деза цхьанне цхьан городера кхьча города водаш, хийцаш из дуккхааз а. Шоай хаиарче хьалха яьтача яалах хиннаьб уж.

Да воча хана 14 шу дьаьна хиннай Н. К. Крупская. ХIаьта моттаг алапе уйлие а йийзар цун: урокаш тела, юкк, кхьаде хIамаш цIагIа чухкеьяь. Ткъо шу даьнна йолча хана даккъа дIацар цо студенческа марксистски кружокий балха юкъе. Цига бейзар цуна ГIалмай социализма лард елларий хьехам. Кхьа шера яхар из кружокашка, дукха хIамаш Iомадиш цо цига, бокъонца дог тийше йола марксистка а хинна дIаэттар из.

«Берриге къаьхьегамхой мукъабахара [illegible]

[illegible]

гара гаргагIарча машинная станцийна. ЦIий цхьанна цхьана дукхахача деноийка машинновье гIолла, ковраоца, паролодаш кхай „Надежда Константиновна. Саттота, уж бахкарга хьажаш хиннаи Владимир Ильич. ХIаьта юкхера а 1896 шера 7 мее Шушенске уж дIавкьаьча, полицейски Iандалехир уълоси оттаьй цаьна: вагахьа сенне Надежда Константиновна сихха дIа маьре цa йоде. Уфе юкайохийтаргья из. 10 мае Владимир Ильича ший даьнига Мария Александровна Ульяновайга яду: «Белам белхам бола дош оттадаьй Н. К. хьалхашка: вагахьа тайна сои чакха SiC !) маьре ца йоде, Уфе [illegible]

«ДИКА ДА ВАЙ ХАНА ВАХА!»

С. ЛЕВИЧОВА, [illegible]

[illegible] КПСС [illegible]

[illegible] Из [illegible] дага волаш со вIаьлла а вац...».

Шушенске маьре сесаги хилар В. И. Ленинахи Н. К. Крупскайни, шоаш мел ньеккха [illegible]

[illegible] — оратор ваха дегIала волаш хилларх массел, цун хозача къамел [illegible]

ЧIоагIа ловрIаме я Надежда Константиновна Н. К. Крупская [illegible] Коммунистически клетам [illegible] Академе агитацечи пропагандистски [illegible]

[illegible]

Цхьабакъда, Н. К. Крупская [illegible]

[illegible]

[illegible] из сфера алкха цаI хилле Iацар Н. К. Крупская. Просвещение Халкъа Комиссариата [illegible] ЦКК член [illegible] СССР ЦИК [illegible]

[illegible]

Цу ерригача уйламах тo баьсо вагIача хана со цун кабинете дIачуваьIтар. [illegible]

[illegible] Из [illegible] ЖIа Iехкьйр. Из хиннаьяр [illegible] хьалхашка се вола а кхерa а [illegible] «дахкера хьакин». Из хиннай хIара советски сага хьасара нака. [illegible]

[illegible]

Нохча [illegible] областе а [illegible] халкъа декара бола [illegible] гIулакха [illegible] Надежда Константиновна [illegible]

[illegible] лургаш, [illegible] хана а хатта, цун хьакхьале бIаргаш, [illegible]

Иштта [illegible] бьача В. И. Ленина [illegible] доттагIа, сесаг [illegible] Надежда Константиновна Крупская.

[illegible] Салман, [illegible]

«СЕРДАЛО»

3-гIа оагI. 26 февраль, 1969 шу.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

МАЛХБУЗЕН ЕВРОПЕРА ЙIАШДУХЬАЛЕНАШ ЧIАРЬЛИАР

Малхбузеневропейски союза совета (ЗЕС) — вордI шайтIалелахь («Юкъарча рынка» вордI йитна Англия) чулацамчу тIема-политически организацина юкъе ша дIа къаьстина хилар бахьанехь французски правительства. Кха организаци вIашагIъеллай 1955 шера, шиъ болх дIабоьлабир новкъа ца ялалехьа Малхбузен Германия «НАТО»-на эшаракна хьежна» гергах кийчъе мукъа балараца, хIинца цу хана ша вIовшитIеьхкина тIерташ шеай хур дош Бонниски реваншистанаш а бар.

Укх тIеххьарча хана шиъ шо даьккхинчул ду Англе Малхбузеневропейски союзах шиъ политика герз де тIерташ. Франци духхьала йолчуьнца а Англе инициативагIа Лондоне ЗЕС-а шикъаьлла совещани ярта дIакхаьчар тIулакх. Иза закъанагIа пархIа тигаьшар Франце, хIинца аьлча цу организаци уставе дIаяьх резинешан тIаьнача хана «бирт хилара принципан лелорчинъ-гIа».

Англи «Юкъарча рынка» дIахаьхара Франце ю духхьал Бонна новкъосталла ЗЕС-ах пайда а эцаш йолуш тIерт Лондон. Англе бен боьлла шиъ къийсина чIогIа ца дуьхьа за йоьшуш премьер-министр Вильсон Бонне хьехачуьнца Англе оьIуш хьаьжинарга аьдна хьажлера Кизингера деш дешначули тIехьагIа. ХIаьта Англе [illegible] деш, хан тIаьхьа тIертача ФРГ-ена новкъостал а, синхьенна къобалйир Бонна прокламациеш ду — Малхбузен Германе ФРГ президента хоршаьна дара.

ТIаьхьа шоьрагIа хьагучаьна баьнаьб Францен духхьалара Бонни Лондонан барт. «Париж» — дийна шуна лупилена «Насьон» ахача французски газето, — боьтагара летталаш дерзаш, масалхьа санна укх тIеххьарча хана — Лондоне «Юкъарча рынка» йачухьа шиъ хандзатова хьехначьа хана лоиз — дахе Франце йоьхаш дIатIелоьхаш йолу трибуна а хиина дIерта из организаци (решита аьлча ЗЕС) гетара йиташ на йоьлача кхочуш.

Англи «Юкъарча рынке» дIахьара новкъарле эш — болча французана ураьгда бахьан шиъ монополи вешта а шерра фронтагIа Малхбузен Европе наступлени ен йолча ВIашагIкхийттача Штаташна Англе «къаьстте бузаншаш» хилар за. Шиъ хоаче французски публицист Серван-Шрейбера аьлла, «Гергли тIема кхоачам болцаш йа итгара хьалхара бакьда тIера Гьа нааступлени. Американски капиталаш Малхбузен Европе чу гIортар ца нийсду «мухьадерiа чуьхийлача лай шаьлргана». Парижехь, «Юкъаьрча» рынкана чукъа США политика чахьъна йолалургьар Англи къилбоседамерикански монополей (транснационал) рель ловзаш хургьий аьлла.

Цу тайпнара, дахьлургбар Серван-Шрейбера Малхбузен Европена, «американски схьаллизаци» хила аьшна цIе тилла йолуш прилеса кхерам. Американски капитал хьыча мехкашкарахь схьагIа латтанна шийна схьагIа чуьйолалх балараш дукагIа а. Аьшна кхоачам ба. США-е Англе мехко дIайахкйхьа капиталовложенидеш цхьана лаьхIоча кхыча шаьь мехка ФРГ. Франце, Италие дIайохийна американски капиталовложенеш хиссах хIана яц аьшна хилар. Бергагача боьранта хилачи. Цуьхьа тешаш а яц, духхьал Англех Малхбузен Европерчу монополей оперативни кертерча плацдармах санна пайда эцар хилар. Шарахь безам бац цуьна бIаргаш дIадуьлли.

Малхбузеневропейски стрворга хьажара кхоьне дIахо бача балха ха укх шера чакхйоьлали йолча НАТО ерригачи Къилбаселаатлантически тIема блока доьзнел чуьйна кулча лелешна шаьанна дарIа йоагIа. НАТО-на дохл дерешна средствам лех шеай агрессивни союз мотталха лоьттарах чIогIаьрам, из йоха ца йоьхуьла лоьттаро. Цу тIулаккха майда оцу хьалкагIа хиина чекдех — гера йоьлараш. Бонниски милитаристий тайп-тайпара провокацеш авантюраш хьаллацарахь, Европера кхолам чIогIбара.

Цу тайнара шиъ цIенхашта ихерам болаш ба машарехь кхерамлена тIулакха. Империалистий агрессивни политикана кийсарIа йола альтернатива хьех Карлови Варашка хиинача коммунистически белхлойн партейн конференце еттальча програминою. Цо тIаьхех кхерамлена машарн чIогIа йолар духьа европейски пачхьалкхенашта юкъе цхьана леладу цхьатара бокъонашт гIойлой йола тIулацхаш массо санIерахьара хьалхадера дегIадохьуьра.

КОРДИЛЬЕРАШ ЛЕХЬАРА КУЬЦАМНИЙ МУХ

17 февраля Лиме кулгаш яздаьй Советски Союзан Перуних шайера торгово соглашени. Латиноамерикански континентерча цу бокихача мехка общественност чIогIа могабора Советски Союзан дипломатически тIулакхаш ерадара тIехьа баькина, шиъ мехка юкъара тIулакхаш массе оагIорахьара дегIаххуьзарахьа, башха шорра дIа.

Торгово соглашени куьзаш кхолар Перуна тIаьхьа бокихача леархIеме за укх тIеххьарча хана Америка ВIашагIкхийттача Штаташа цу мехка лелаача экономически политически шантажьна хьоьжача.

Къилбаселаамерикански йолалхе эгIазентам, хоьш за дарра, Перу кердача правительства экономически ВIашагIкхийттача Штатех тийша хулен американски монополеш перуански территори тIа яьлла аьь и ха хета шаьдаллеген дIадаккхара чакхдаха хоадаш болаш дола тIулакхаш кийчрь хиларе. Эгтара хьалхара тохаш йола хIома тохар «Интернэшнл петролеум» — даллача вIашашта шиъ кхоачаш йолча «Стандард ойл компани оф нью-джерсе» филиала. Цу мехкаьхьта компане, хьалхагIа хиинача Перу правительства духхьал ча ярх пайда а эцаш, шоэрттье итт шо тIаьха шора толхадаьл кхьча шахкий предпринятий хьадЪехьара цу мехка закона, налеганш хьалуче хана тайщабола лелабиьб.

Сроха октябрь бетта лечуьнхий накъ хоадабир. Перу правительства национализаци йир мехкаьтта доахача йоттигаш компани доахахьарча мехкаьтта чакхдоахача заводантем. Цуна даллийса 1 млрд. доллар хIана даш аьшна йола доллар ну цхьаша хаьна хьатокхаьта куьйга тIа аьлла. Компане дашь тигашар национализаци хьакъЕтха аьча решене ахар де. ТIаьхха правительства, компане предприятиета экспроприаци е нь, хьаьвкха имущество торгагIа йокхар духьа цуь ма ах оттабе йолаелар.

Сарп лаза аьлар Вашингтон. Перу правительства нь решенеш этгара хьалха алхха компание тиньтан оборудоваши йоор санна а ца леархIаш. Латински Америкерча кхыча мехкаш дIасца тарлун бола «ва хьокхам» санна лалргхьар ВIашагIкхийттача Штаташа, Вашингтоно Перуга хьаш бир, тигаьа санна цу мехко ануйоь хIатIаккхачалехьа «Интернэшнл петролеум» компанисара бару вIаштIехьа ма боаьхе, США-е перуански шекар эша тутарг ца хиларахи массе тайпара «повкъостал» сопиаьергхиларахи. Шеррача массе нтабергIа дIаьдерхар экономически шантаж. ВIашагIкхийттача Штатий кешай компане решени дьй перуански грузоотправителана дIаккхуьйтача тоннарех боакхаран 10 пропент лакхбара хьакъехьа, хIаьта ма бахьша доьлш цу тIеххьарча шера 2 миллион доллар дукхагIа ле а хулар. Юкъе тIерта хьалишар провокационни группа повнъосталла кхаий зиклен хам бе бехан боадаш йола кхыча мехкий компанеш шахьара арактовсара хьакъехьара резолюни массана рельна а волан тIаьйца Перурча мехкаьттахой кьачан съецц юкъагIьошкаш гIеро НРБ а.

Перу экономически бож-мерзагIана юкъе тоIае гIерт США ахара хьахта Перурна шекар эца ца тогарна. Цуьна боккьонна вIашатIеьхна а аьшка хIама тоха безан ба шар Перу шекара промышленноста — 30 эзар. сешIча сагe болх беш доьча кьаьша экономика леорхIанерча дахьа. Шар дерхIачох. пе шитта шекар кхачене хьабе болх боаьнаш дукха мах хуьлийтаргба, эктига тIулакхаш агIа а дерзи. мах зейаш а бугарба, хIанзара ший хувешна на йолача кхоачергьа правительства.

Берригача мехка гIовна хуьзаш чакхьынача Iаьльна» дукхача митингаца тхьоьх. Перура антиимпериалистически учхаш хIира мел чIогIъенна. Бокъонна йола къаьмаш суверенитет лархара экономически хьачарех тийша хIама доыцаш хиларах тIоьзаь йола перуански правительства политика шоьра хьаьнлошаш и латиноамерикански континенте. Укх деношка Эквадора Христиански - демократически партии заявлени йир из политика къобальеш. «Американски векьтIерчар, — боох цу тIа, — шагIйто йииш мел йолча дозолел тIехдаьчна. Латински Америка — из неоколониалистий экспериментальни колони». Шоьш тешнане Перу хьадлоачаш хилар. хьахайладаьд Бразиле. Боливе правительства. Къргеттех «Нью-Йорк таймс» яхача газета а хот «Перу политика, гучоь, ерригача Латински Америке хьаьлоьрар аьлла.

И. ЛАПИЦКИЙ,
О. ПИВОВАРОВ.
(ТАСС).

БАКЪДАР КЪАЙЛАДАХЬА ГIЕРТАШ

НЬЮ-ЙОРК, 20 февраль. (ТАСС). Оборона министерства шахало Тель-Авиве аьлар, дIалийцача Iарбий территореншара соьитех кхьча мехкашкерча корреспонденташа хаьара гIулакха «кердача политикаьн» шьнай Израиль. Цу дешнех клетаде доагIа из политика дIалнынача территореша сурташ лахех израильски эскарша цига хаха лаьаш деш деча гIулакхех дола хоамаш де кхьча мехкашкерча корреспондентагаша мукъа ца баларах латташ хилар.

Рамаллера тIехьна (Иордане валкъа) Ассошиэйтед Пресс хьача агентства корреспондента беча хоамах, полице цунен фотографи нукъабаяьшар израильски салтаги моттигерча школе бина агIеча йийгамта низаш деча хана тIехьиа. Корреспондента ьыкха пьенка полице дIаьыкхар.

Оьрсийн Союзера 10-000 [illegible] бетта Лейпциге (ГДР) хьаьачна традиционни Дунен хьалкаьр [illegible] шерча [illegible] ярмарка хьа-хьахархуш промышленноста, [illegible] тайп-тайпара [illegible] советски мехха [illegible] тIемаш.

Суьрта тIа: СССР павильон.
ТАСС фотохроника.

ИНСТИТУТА «КХО ВОI»

Куйбышевски политехнически институто хIинцаа а хила бонашкий СССР кхаь кердачи лаккхарча дешаре заведени.

Итт сооьгIа шу хьалхагIа В. И. Ленина дахьаш хьайаьллача Куйбышевски вуза сайрийнарев факультетах Ульяновски политехнически институт хьй. Шу соьгIа за хьалхагIа горда Тольяттирча Куйбышевски политехнически института филиалах а сатта ше кхаьстта вуз хилиай. Цо инженераш кийчбу Ирригулазски къоьача города хьаьлдерйьача автоигантан кхерча предприятенашна.

КхоалагIа вуз дукха хан а йоацаш хьаьллий — горда Оренбурге Куйбышевски политехнически института филиал хиьича. Кердача вузо инженераш кийчбергба Къилбасьен Урала ела-йоккхачи промышленноста предприятенаш.

Оренбургски политехнически института лакархIе хьалъеш хатт йоккха дешара корпус (60 эзар кубометрI), студенчески общежитеш [illegible] кйопрофессорско - преподавательски состава [illegible] дакхIа эзданаш.

Нохчи [illegible] кхо вуз хьалхвалача Куйбышевски политехнически институто дукха за йоашош белгалдаьлхаш шиъ тIаьхьа пхийтта шу дешар. ТIаьхста эзар студент деша вагIаш 9 факультет а хIаьо цу институт. Церан дешар хьехара болт баш за шера бIаь профессор, [illegible] преподавателаш.

Институто аравало тахьа пхиъ эзар инженер. Уш ба 30 специальностах бола инженерашш. Горда Сызрани филиал а Новокуйбышевске, Отрадни, Чапаевскe сайрийнара отделенеш а а цу вуза.

Анатолий ПРАЗДНИКИН.
АПН корреспондент.

ДИКА КЪАХЬЕГ, САЛОI

Массеих бутт хара бал «Гипросельхозстрой» ахха институт вIашатIъедла. ТIайоагIача хIна йоккхий перспективаш йолаш я аь. Проект института инженерийн техникийн йоккхача отряда юкъе дукхагIберащ комсомольцаш ба. Болх дани хьоьтаме бу цар. ВЛКСМ 50 шу дизара сийна тIайна социалистически декхарш тоьлина кхоьчашлоьд кагирхоша, хIинз В. И. Ленин вин 100 шу дузача лелна кийчо еш ба.

Производствени болх [illegible] бар сапна шийна тIадихш кхаьдоь тIулакх а дерегIа кхоьчашдерах бола хIара комсомольца бекхтоккхаш даьхбеннаб. Комсомольцаш юкъе а бада мерданна производстве хьайта ахтарий, къахьегаш ударнищий мутIарш. Царна юкъе ба дукха специалисташ.

Политически дешара тIулакх а дикка латт институте. Укхаза болх беш а «Глобус» ахха кагирхой кружок, хIинз кагийчь казан мехкаршен йоаш арах санна йола леархIаме темаш, «Саги мерачь», «Коммунистически гуманизм», «Правственни прогресс», «Ирах, Йоахара шайна», «Декхар, на сий», иштта кхьйола темаш. Укх лаьрда [illegible] нах лапати. Уж дIехьу йоккха, опыт йолча коммуниста Н. С. Спураюкьйа.

Института [illegible] цкъалдерш тIерка тIаьхайр массово - кхеторан культурно - просветительни балха. Укх тIеххьарча хана кьаьнна комсомольцаьна С. И. Чиксанов С. М. Сигалцеп вIашагIаьтаттара хетаь сайренш хиниай ухкаш. Кагирхой сайрелашка [illegible] беша бесейш а йоккха опыт йолча [illegible].

Дукха за йоашаш институте вIашагIъеллай общественни конструкторски бюро. Цуа [illegible] пайда-[illegible] шиъ бери шайланта, паркаш, цхьайолча помещенешта гьайфенш [illegible] проекташ оттаьа. Кагирхоша из дерриге шоай балха за арахь тIехдийха дала. Конструкторски бюрона кулгалдеш на сортгера специалист - архитектор комсомолец Н. С. Бадоев. Бюро вIашагIъедла дукха за еза а дукха гIулакхаш кхоачадде дерхII общественни конструкторашна.

Дика бола бераш сооьгIа шоай ерзайнча дерегIа вIешатIехьашкха лоокомсомольцашта кагирхоштан. ЦIаьна хиннаб уж Черсий-Балкхарой республике, Пятигорске, Кисловодске, Тбилисе, хIаьта иштта Нохч - ГIалгIайчен тайп - тайпара районашка.

Института коллективно таьлоточни геройи йола [illegible] Iаьрпаьча форма йоаргу. ДIадолача шера дукхача кагирхоше [illegible] шоай отпуск.

Дукха за йоашаш комсомольцаш вIашагIъеллай эстради оркестр. ХIанзалехьа массеза концерт доахад [illegible].

Дика толашха доахаш комсомольцашна спортивни кхьавниш а, иштта, баскетбольни соьдааза кхоалагIа моттиг лаьцар «Спартак» обществон республикански кхьаьнна, иштта призерни моттигаш лаьцай шахматнистий, туристаш.

Комсомольски организацено уж тайп - тайпара дика гIулакхаш вIашагIбир бехьаш да института партбюро, бергачи коммунистически дешар комсомольцашта балхага бIарг кхабед, царна эшача практически новкъостал дар. Партбюро членаш дакъа лоац комсомольски собранеш кийчъеча, хьеш бахьа хилашагна.

ХIанз института комсомольцаш кагирхошца хьалхаь дакъа лоац моттигерча Советашка харжамаш дIара кийчо еча.

Б. ЗИНОВЬЕВ.
ВЛКСМ Октябрьски райкома пропаганди агитаци отдела заведующи.

СИЙЛАХЬ-ВОККХАЧА ЭРСИЙ АКТЕРА СИЙНА

Белгородски области Яковлевски района Красное ахкаче юрт крепостной ахархочун дезале XVIII-гIа бIешере чатувйолаш цу юрта аьзча сийлахь-воккхачи эрсий актера Михаила Семеновича Щепкина сийна чаьстта хьалхe йоллергьа мемориальни комплекс.

Щепкина цIоьргIча юртбоахама артеле колхозни — сийлахь-воккхача эрсий актера юртахой тIехьенаш болу тайпа дIа-юхтайахьшалш и ххуьл бувзаш тессаб «Щепкини цIа» — Ленина орден латтача Московски академически дIаминга театра, Щепкина тIехьенашта.

Щепкина Еленас музейга соьгIата енай шай лаь лаь-дащ вIахIара мебель. СоьгIат лайттан ягIача письмо тIа хоям ба, и мебель Михаил Семеновича воккхгIа волчье воIо — Николая накъгIа 130 шу хьалхагIа Гамбс ахача английски фирмо кийчъяь хилярх.

Щепкина кепке — Красногорьe — Москвера Симферополе боьвча дунен хадхьашта юкъерча юкъанна хьакъара 20 километр [illegible]. Цу [illegible] тахьлаенш дагIа [illegible] [illegible].

Иван КОВАЛЕНКО.
АПН корреспондент.

ЛЕНИНСКИ ЦIАГIА

В. И. Ленин вин 100 шу дизара вахьдеьахаш дукха дика гIулакхаш карагIдуьл республика школашт дешархошта. Кийчдуш ба цу денга Шелковской района Новощедрински бархIшера школай дешархой [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ленински [illegible] [illegible] [illegible] бераш [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] гIулакхаш, революцех лаьцна, партех дешна болаш бар Ленински цIагIа воьгIа.

Бераш тIаьболаш и электрификаци хиьчдаь электрофицированни дунен политически карта. Европа мехкашка Ленин ваьха а хиича а моттигаш белгалйоах карта тIа хьаласоьгIа ламповчаша. Развиве хиинача [illegible] а кхаь бераша. Терашк тIабахийта, хоьа кийчдаь «Ульяновскера ЦIа-музей», «Московски Кремлера В. И. Ленина квартира» аха стендаш. ЦIахьа хьакьийгадан из дерриге а вIашатIоьхданкхера йохаргшоннн шар хьехархоша. ЦуьХьа массанe а дукааш дика и школера Ленински цIа.

М. БАЙЗАЕВА.

ХАОТТАМ

Халаш республике тIехьаш Грозненски гIулакхаш мороза а йолаш, хоадаш хьачьна а йоацаш ха хургьа, республика къилбаседахьарчи къилбаседа-малхбоалехьарчи районашка лаз хьурваргда, малхбоалехьара мал йоь, гIаьххьача йоаргита кхоачам. Къилбаседахьарчи къилбаседа-малхбоалехьарчи районашка тIеттара тIаьгIа мух хьаккхаргба. Фигара температура республике тIехьа 0 градусагара 5 градусагIа кхоачаш Грозне 1—3 градусаш шелад боьхьа хургьа.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО
25 ФЕВРАЛЬ

7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Серлаха» газета обзор. 8.25 — Хоамаш. 8.35 — Ашшараш. 8.45 — Пятилетий редакторашта долча новкъостала (эрсий метталa). 9.00 — Москва. 18.00 — «Къона тIехье» (гIалгIай метталa). 18.15 — РадиоладугIархой письмой обзор (эрсий метталa). 18.30 — «Вежарий хьоьнехьа денахьа» — беседа (гIалгIай метталa). 18.45 — Керда хоамаш (гIалгIай метталa). 17.00 — Лирически [illegible]. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий метталa). 17.45 — Юртбоахама техникум школа (нохчий метталa). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий метталa). 18.15 — Къамель ду радио общественни редакци (нохчий метталa). 18.25 — Керда хоамаш (эрсий метталa). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
26 ФЕВРАЛЬ

18.00 — Студенчески гIулакх (гIалгIай метталa, эрсий метталa хоамаш). 18.20 — Крупская вин 100 шу дизарга. [illegible] [illegible] (нохчий метталa). 18.40 — Шоьна, кхалнах (гIалгIай метталa). 19.10 — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. 19.55 — Шоьна, бераш. 20.05 — Дунен хьалхашта шийра обозрени. 20.15 — Киножурнал. 20.25 — [illegible] [illegible] концерт (нохчий метталa). 20.55 — Передачий программа. 21.10 — «Диалог» аха художественни фильм. Шонашта [illegible].

РАДИО
26 ФЕВРАЛЬ

7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан наьхдех» газета обзор. 8.30 — Хоамаш. 8.35 — Ашшараш. 8.45 — «Къона тIехье» (эрсий метталa). 9.00 — Москва. 18.00 — «Советски хоамаме система дуьне тIа эттана демократически [illegible] беседа (нохчий метталa). 18.15 — «Хьайтаг нахь» (гIалгIай метталa). 18.45 — Керда хоамаш (гIалгIай метталa). 17.00 — Нохч-ГIалгIай [illegible]. 17.30 — Катчески [illegible] [illegible] (гIалгIай метталa). 17.45 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий метталa). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий метталa). 18.15 — Ашшараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий метталa). 19.40 — Москва. 19.20 — «Къонаш» (эрсий метталa). 20.00 — [illegible] [illegible] [illegible]. 20.25 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
26 ФЕВРАЛЬ

18.00 — Гражданска оборона [illegible]. 18.30 — Ленински школа пропагандисташ. [illegible]. 19.00 — Телевизиони [illegible]. 19.10 — Хоамаш. 19.15 — [illegible] [illegible] [illegible] латт. 19.45 — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] художественни фильм. 21.30 — Передачий программа. 21.35 — Вай [illegible] [illegible]. Грузински советски [illegible].

Хабаровски край. ЭгIа Амуре Булава яхаш юрт я. Цига бах ульчаш — шоай ворххIе даьх дешахь чкъаьрий лувцаш чарахьал дайда хьайбагIараш. ХIара Iуьрийна почта аэросанашца ен ухкаш. Цар тIаре бIарча цIоь корреспонденцеш хьажа постальона. Шоай юрта бахача адамашка хIара цIаргIа хIона кхоачаш аьлла газеташ журналаш къахь цо.

Суьрта тIа: почта ена.
Г. Хренова сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДА АРАЯЬННА ЕРРИГСОЮЗНИ БОКЪОНАШ

Укх тIеххьарча шерашка доккхий кхуьцамаш хуьлаш латт вай мехка энергетика. Алхха 1966 — 1970 шерашка 60 — 65 процент лаккхургча промышленноста электрически энергех пайда эцаьа, хIаьта юртбоахама производстве — 3-зза.

Электроэнерге йоккха паргIато ехь хIара цIагIа горда моттел, юрта а. Бахача нaха юкъе наташ сар ваь телевизораши радиолаши, холодильникаш, бюолкъаш дутта машинаш йоашаш. ХIанзалца лелаь, 1959 шера Союзглавэнерго чIоагIъяь хиина электрически йовхален энергех пайда эцара бокъонаш энергетика хIанзарча боарамга хьежа яцар.

СССР Министрий Совета № 726 йолча соцамца хьежна СССР энергетика электрификацен Министерства кийч а аь, 1969 шера 1 феврале дена ерригача Союзе цIаш хургйолаш араяьлай керда, электрически тепловойн энергех пайда эцара бокъонаш. Бокъонаша шьара хьоастаду цхьан оагIорахьара энерги телача организаценга а йолагIча оагIорахьара промышленни, транспортни, гIишлошьеча, юртбоахама предприятесте, организаценте а бытовой потребителашта а юкъера гIулакхаш.

Бокъонаша хьакъехкий электрически тепловойн энерги чуйиллийта мукъа балара порядок, электрически тепловойн установкаш лелох дIахоттара технически хьалаш, уж болх бе йолаалийтара хьалаш, энерги телача организацеш потребителех бехктоккхам а санна а, энергех пайда эцарах учет лелою приборашт дIаоттаради пайда эцарах мах телара хьалаш, и. кх. дI.

Кердача бокъонашта вIеахашта бехктоккхам тIабожабу учете йоацача энергех хоашешьа а пайда эцача абонентаста. Масала, 207 параграфо йоах: «Нагахьа санна цIагIа электроэнергех пайда эцаш йоаче рассчетни электросчетчик бола бе йолалийтара схема хийца, ца толдань, ассобдаш хьаьха, кхесташ йола ахх къайлагIа сецаь электроэнергех пайда кIезигагIа шIаб аьшнa хетадалийтар духьа кхе тайпа бокъе йоана хIанцеш лелаьнь моттиг хилслой, энерги телаш йола организаци декхарийна а исково давноста хана тIехьйоанача юкъагIа потребитело пайда ийшаа электроэнергекан юхарасчет е.

Нагахьа санна бытовой потребитело электропроволока а ела, электроэнерги телача организаце вахала хьалхагIа вела из гучайкха торо хинавеше, потребителa юхарасчет ю лицевой счет цунна хьайийлача дийнахьа денз, цхьабаьнда, исковн хавал дукхагIа йоацача юкъагIа.

Электроэнергех пайда эцача хана потребителаша бокьо йоацаш даьча хIанкамта шиш оагIорахьара шиш экземплярах акт оттаю энерги телача организацеш потребителах. Церех цхьа акт потребителага дIалу. Кугаде потребитело из туге а, акт йозаеча бокъонагIа доарI. Цу актага гIоала энерги телача организаце къоастаю потребитело дIабеннача махьа юкъе ца йолаш йиза электроэнерги мелай, потребителах тIа и счет ягьо боагIа мах дIабеннача дийнахь денз.

Энерги телача организаце хьа решесна духхьала заявлени еннарьеща, шоалагIа язьяьча счетах боагIа мах шиъ хиинахьа дIатакхара декхарех мукъавалар ю.

Юхарасчет ю:

а) серхалошка лувча тоьнах, массо сахьета ньгай а нах беха из юрт уллача моттига географически шорал мелай а хьежа;

б) потребителa цIенoсоьши резеткаш хуа (резеткаш токхьаьхкергаш духьал хьесиe а дац) — деннош бийсанехь 24 сахьата 600 ватт дIа пайда кIанарга лаьрдIа;

в) 600 ватташ тIех шиа бола йовхалиа уттаю приборан гучаьйолл — бокъонe боьча кар лезнгa хьежа, цунах денош бийсанош 24 сахьата пайда хIнарга лаьрдIа.

ШоалагIа язьяьча счетах боагIа мах 10 ди хелалерьа дIа ца лой, потребиеlь электросетапара дIахоадаяу, хIаьта энерги телаш йолча организаце иск стае дIачулу потребителa тIаложадь ахча пунгара вазагIа хьадаккхара».

Электрически йовхалеп энергех пайда эцара керда бокъонаш кхетаоча дувзалена гIетта дешаш «Грозэнерго» энергосбытапен кун отделенешен къестахе деза потребителe.

А. МИХАЙЛОВ,
«Грозэнерго» энергосбыта шерт-торф-инженер.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-80; редактора зам.—3-30-11; бехктоккхача секретара—3-34-38; партийна вахарех, культурах, промышленностех отделий—3-42-30; юрта боахама письмой отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-80; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцие проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

С00500. Заказ № 920.